

CAPITOLUL I: Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostic - Max. 5 pag.

Caracteristici fizico-geografice:

Prezentarea principalelor caracteristici geografice (amplasament, relief, altitudine): În termeni de accesibilitate, teritoriul este dezavantajat, cele mai apropiate aeroporturi fiind la distanțe considerabile: 130 km până la aeroportul din Cluj-Napoca, 133 km până la aeroportul din Târgu-Mureș, 155 km până la aeroportul din Suceava. Nu este racordat la niciun sector de autostradă sau drum european, doar la DN17D, în stare acceptabilă. Celelalte drumuri includ DJ172C (neasfaltat), DJ172D (stare foarte proastă), DC4A și DC4B (comunale). Mai mult, pe aceste rute transportul în comun este și el foarte puțin dezvoltat, unul din motive fiind infrastructura precară din teritoriu. Pe de altă parte, există 3 magistrale feroviare (401, 418 și 502), care fac teritoriul ușor accesibil cu trenul. În termeni de condiții climaterice, se remarcă faptul că predomină climatul de deal și podiș, cu temperaturi variind între 18°C și 20°C pe durata verii și între -2°C și 6°C pe durata iernii, dar există și zone cu climat montan, cu temperaturi variind între 10°C și 15°C pe durata verii și între -10°C și -5°C pe durata iernii. Caracteristicile climatului duc la un randament agricol redus.

În termeni de rețele hidrografice, se remarcă următoarele: prezența a 2 lacuri pe raza teritoriului. Lacul Lala Mare, cel mai mare lac glaciatic din Munții Rodnei (5.637 m²), și Lacul Lala Mic (1.500 m²); prezența a 3 râuri cu valoare de conservare ridicată pe raza teritoriului: Ilva (17,7 km), Someșul Mare (20,2 km), Valea Vinului (1,4 km). Astfel, în termeni de rețele hidrografice, potențialul turistic și cel piscicol sunt moderate. În termeni de soluri predomină solurile brune acide, cu potențial legumicol, pomicol și viticol redus. În termeni de relief, 83,87% din suprafața teritoriului este montană, iar 16,13% din suprafața teritoriului este dominată de depresiuni (altitudinea medie în teritoriu este între 678m și 1200m). Astfel, există potențial de exploatare forestieră, floră spontană și creșterea animalelor ridicat. În termeni de floră, există 8 specii de interes conservativ global, din care 3 de categoria A și 5 de categoria B și 18 specii amenințate. În termeni de faună, există 9 specii de nevertebrate, 3 specii de pești, 2 specii de amfibieni, 9 specii de păsări, 3 specii de mamifere, toate de interes conservativ global categoria B. De asemenea, există 35 de specii de animale amenințate. Așadar, biodiversitatea reprezintă o resursă importantă a teritoriului.

Populație - demografie: Indicele de capital uman în Regiunea de NV este scăzut (14,05), situându-se pe locul 4 din 8 la nivel național (vezi Raportul Centrului de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii, Ministerul Culturii și Cultelor). Mai mult, Județul Bistrița-Năsăud este cel mai ruralizat județ din țară, cu 63,8% populație rurală (Conform Cadrului Regional Strategic de Dezvoltare 2007-2013 al Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest Transilvania de Nord). Populația stabilă a scăzut între cele 2 recensăminte în toate UAT. Per total, este o scădere de 7,46% între 2002 și 2011. Populația a îmbătrânit în toate UAT, populația peste 60 de ani fiind acum cu 11,79% mai numeroasă. La acest procent contribuie și exodul raportat la consultări, unde actorii locali reclamă 2 tipuri de exod, cel al persoanelor tinere în afara țării și cel al persoanelor calificate în afara teritoriului.

În majoritatea teritoriului se constată rate medii și mari ale asistenței sociale. Rata variază între 2,70% și 6,43%. În ceea ce privește etnia, se remarcă prezența unor comunități mari și compacte de romi: 5,82% în Măgura Ilvei și 7,04% în Rodna. În ceea ce privește educația, numărul celor cu studii liceale a scăzut în 9 din 10 UAT. În toate UAT numărul celor cu studii superioare a crescut, iar numărul analfabeților a scăzut. Un aspect inedit față de peisajul rural național este lipsa sau ratele foarte scăzute ale absenteismului/ abandonului școlar, raportat de către actorii locali prezenți la consultări. O problemă este însă slaba performanță la învățământ, unele din motivele expuse de stakeholderi fiind lipsa unor recompense pentru progres/performanță, imposibilitatea de a derula activități extrașcolare/extracurriculare (din lipsă de bani/resursă umană) și lipsa (sau fluctuația înaltă) de personal calificat în educație (aspect valabil și în domeniul sănătății și cel administrativ).

Patrimoniul de mediu: Nu există zone afectate de constrângeri naturale semnificative sau specifice pe raza teritoriului. În termeni de patrimoniu natural, există

CAPITOLUL I: Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostic - Max. 5 pag.

un parc național (Munții Rodnei), 5 monumente ale naturii, 3 situri de importanță comunitară Natura 2000: Larion (ROSCI0101), Munții Rodnei (ROSCI0125), Someșul Mare Superior (ROSCI0232) și o arie de protecție avifaunistică Natura 2000: Munții Rodnei (ROSPA0085). 2 dintre situri (Someșul Mare Superior și aria de protecție avifaunistică) nu dețin un plan de management, iar Someșul Mare Superior e singura arie care nu beneficiază de custode. Vulnerabilitatea tuturor acestor zone este considerabilă, conform Formulelor Standard Natura 2000, principalele probleme fiind lipsa unui management forestier durabil și a unui management pastoral corespunzător, ce duce la supraîncărcarea pășunilor și, la nivelul întregului teritoriu, lipsa unui management corespunzător al deșeurilor menajere și agricole. Compostarea resturilor vegetale nu e practică de niciuna din persoanele venite la consultările din teren.

Patrimoniu arhitectural și cultural: În teritoriu există 4 monumente de interes național și unul de interes local, dintr-un total de 222 monumente la nivel județean (Conform Strategiei Sectoriale în Domeniul Culturii și Patrimoniului Național pe Perioada 2014-2020). De asemenea, există un ansamblu de interes național și un sit de interes național. Conform Monitorului Oficial al României, Partea I, Nr 152/12.IV.2000: 0 UAT de pe raza teritoriului dețin o concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național. Conform listei zonelor cu potențial turistic ridicat, 1 UAT are o concentrare mare de resurse turistice și 3 UAT au concentrare foarte mare de resurse turistice. Conform consultărilor din teritoriu, se constată că actorii locali nu consideră că patrimoniul material construit este valorificat la întreaga sa valoare. În termeni de **patrimoniu imaterial**, există elemente distinctive în ce privește folclorul muzical, folclorul coregrafic, meșteșugurile specifice, obiceiurile locale, practicile tradiționale, portul popular, alimentație și terminologie tradițională. În termeni de **evenimente**, se remarcă prezența a 10 festivaluri și evenimente pe raza teritoriului. Însă promovarea acestor festivaluri nu este suficientă pentru ca acestea să fie relevante pentru cultura și economia locală. Din aceste motive, indicele de turism cultural în Regiunea de NV este foarte scăzut (14,32) (vezi Raportul Centrului de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii, Ministerul Culturii și Cultelor), problemă care se regăsește și la nivelul GAL. Principalele tipuri de turism practicate sunt: (1) turismul balnear (la Sângeorz Băi) (vezi HG 85/2008 privind atestarea stațiunilor turistice). Sângeorz Băi a fost poziționată strategic în segmentul balnear, cu o clientelă locală/națională (vezi matricea McKinsey din cadrul Master Planului pentru Dezvoltarea Turismului Balnear). Tipologia turiștilor din stațiunile turistice cu profil balnear: 93% români de peste 50 de ani. (2) turism montan și turism activ. Conform CNTE și ANT, printre principalii operatori de turism activ (echitație) la nivel național se numără Centrul de Echitație Ștefan cel Mare din Lunca Ilvei. Tipologia turiștilor din locațiile turistice cu profil montan: 88% turiști străini; 33% cu vârste cuprinse între 20 - 34 de ani și 33% cu vârste cuprinse între 35 și 49 de ani; turiști cu spirit de aventură, interesați de divertisment mai degrabă decât confort; turiști în căutare de odihnă și relaxare. Plângerile turiștilor din locațiile turistice cu profil montan: calitatea serviciilor (fapt accentuat și de lipsa opțiunilor, cu 4 UAT care au posibilități reduse de cazare și 6 UAT care nu au nicio unitate de cazare) și calitatea slabă a infrastructurii de bază (prezentate în prima parte a acestui capitol).

Economia locală

Repartizarea populației active: Se remarcă faptul că tot teritoriul este catalogat ca zonă montană defavorizată, conform listelor MADR, lucru care afectează decisiv structura economiei locale.

În termeni de **populație activă**, se remarcă faptul că procente mari ale populației active se înregistrează în 3 din 10 UAT: Ilva Mare (52%), Poiana Ilvei (54%), Lunca Ilvei (75%). În rest, procentele coboară chiar și până la 23% populație activă. Predomină populația ce activează în sectorul agricultură în 8 din 10 UAT, variind între 51% și 79% din populația activă ocupată în acest sector. Predomină populația ce activează în sectorul servicii în celelalte 2 UAT. La consultările din teritoriu s-a remarcat o lipsă a inițiativei personale în ceea ce privește pornirea unei afaceri, inclusiv prin contribuția la fișele

CAPITOLUL I: Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostic - Max. 5 pag.

măsurilor. De asemenea, asociațiile de producători prezente au remarcat lipsa resurselor materiale pentru a implementa un management eficient și productiv.

Agricultură: În ceea ce privește terenul arabil, toate unitățile administrativ teritoriale au un potențial de producție scăzut (fie el neirigat sau irigat). Pășunile au un potențial de producție mediu sau scăzut. Fânețele au în general potențial de producție scăzut. Capacitatea de colectare a laptelui este scăzută (sub 50%) în toate UAT. Capacitatea de industrializare a laptelui, de abatorizare a bovinelor, porcinelor, ovinelor, dar și cea de **prelucrare a cărnii** este într-o situație similară. În rare situații, părți ale teritoriului dețin o capacitate medie, în rest aceste capacități de procesare fiind scăzute/ foarte scăzute, în ciuda faptului că potențialul lor este mediu în majoritatea teritoriului. Excepție fac legumele și plantele medicinale, unde capacitatea de prelucrare este bună (90-110%) pe tot teritoriul. Această capacitate bună de prelucrare e valabilă și pentru flora spontană (utilizându-se aceleași echipamente) dar, în ciuda acestui fapt și a potențialului ridicat pentru flora spontană, actorii locali consideră că aceasta este exploatată insuficient. Potențialul de cultivare a vegetalelor este scăzut în toate unitățile administrativ teritoriale - inclusiv potențialul pentru cartofi, sfeclă, mazăre, fasole, plante medicinale. Există oarecare potențial pentru alun, castan, coacăz, cătină, agriș, soc ș.a., dar de departe cel mai bun potențial îl are afinul. Ca **pomicultură**, zona este recunoscută pentru potențialul la cultura de măr (6 din 10 UAT au potențial bun) și, secundar, păr și vișin. În termeni de **exploatații agricole** se remarcă existența a 710 exploatații comerciale de tip A profilate pe bovine, 59 pentru ovine, 6 pentru suine, 0 pentru păsări. De asemenea, există 81 exploatații profilate pe albine. Per total, există 8.252 gospodării individuale pe raza întregului teritoriu. Altitudinile medii ale terenurilor agricole și înclinațiile pantelor sunt ridicate, ceea ce defavorizează agricultura.

Se remarcă faptul că teritoriul tuturor UAT este clasificat ca având o Înaltă Valoare Naturală (HNV), conform hărții zonelor HNV făcută publică de MADR. Pe de altă parte, se observă că nu există nicio rețetă consacrată înregistrată în registrul național¹, niciun produs cu indicații geografice și denumiri de origine protejată înregistrat în registrul național², prezența a 3 operatori economici care comercializează semințe și material săditor conform Legii Nr. 266/2002. Toți acești operatori economici comercializează semințe autohtone, dar niciunul nu comercializează semințe eco (vezi răspunsul Inspectoratului Teritorial pentru Calitatea Semințelor și a Materialului Săditor Cluj la cererea cu numărul 838 din 31.07.2015). Toate UAT au depus declarațiile de voință solicitate de Federația Națională de Agricultură Ecologică (FNAE) și de Centrul de Informare asupra Organismelor Modificate Genetic (InfOMG - România) în vederea asumării poziției împotriva cultivării de organisme modificate genetic pe terenurile aferente lor. Însă cu excepția producătorilor certificați eco (majoritatea având pășuni certificate), se remarcă un nivel foarte scăzut de informare a fermierilor în ceea ce privește legislația națională și europeană și normele de eco-condiționalitate. Un efect important al acestei lipse de informare este situația generală a fermierilor din teritoriu, care au abandonat metodele și practicile tradiționale, însă nu s-au racordat complet la cele moderne, perpetuând o agricultură de semi-subzistență neperformantă, fără a avea o gândire de tip tactic (intrare pe piață etc.) O dovadă a acestei lipse de informare și gândire strategică este utilizarea produselor eco: acestea sunt vândute la preț normal, producătorii neavând o piață de consum sau unități de procesare care să le preia produsele.

Industrie - IMM - Micro-întreprinderi: Conform Statutului Județului Bistrița-Năsăud (2013), micro-regiunea pe care o delimitează GAL se dovedește a fi cea mai slabă sub aspect antreprenorial: 7% din numărul agenților economici din județ se află în teritoriu; 6% din cifra de afaceri din județ este generată în teritoriu. Conștientizând acest lucru, actorii

¹ vezi http://www.madr.ro/docs/ind-alimentara/retete_consacrate/RNRC-update-31.08.2015.pdf

² vezi <http://www.madr.ro/industrie-alimentara/sisteme-de-calitate-europene-si-indicati-geografice/produse-agricole-si-alimentare.html>

CAPITOLUL I: Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostic - Max. 5 pag.

locali s-au declarat pentru acordarea de facilități potențialilor investitori din teritoriu. Momentan, o mare parte din economia zonei se învârtă în jurul exploatării lemnului, prestată uneori haotic, alteori ilegal, actorii locali considerând că exploatarea se face într-un mod care nu este competitiv pe piață, fără a utiliza tehnologii eficiente, moderne și prietenoase cu mediul, fapt dovedit și de inexistența de unități de exploatare certificate FSC, în ciuda faptului că în teritoriu există 2 zone de risc din punct de vedere forestier. În termeni de producție a produselor de origine animală înregistrate DSVSA, se remarcă următoarele: 3 carmangerii pe raza teritoriului, 1 centru de prelucrare lapte, 0 măcelării/ centre sacrificare/ centre colectare ouă/ centre de extracție și colectare miere. Ca produse de origine non-animală înregistrate DSVSA, există 2 fabrici de pâine, 1 de prăjituri, 1 de băuturi alcoolice și 1 de băuturi răcoritoare. Un element care împiedică dezvoltarea teritoriului este infrastructura precară din teritoriu.

Comerț: În termeni de unități de vânzare cu amănuntul a produselor de origine animală înregistrate SVPSA, se remarcă 125 magazine alimentare pe raza teritoriului, 1 depozit alimentar, dar 0 automate vânzare lapte crud, 0 magazine de desfacere pește, 0 magazine de desfacere miere. În rest, comerțul produselor de origine non-animală este foarte prezent în zonă, cu 138 unități de comerț cu amănuntul și un supermarket.

Servicii pentru populație și infrastructuri medico-sociale: Deși nu există o varietate foarte mare de activități de agrement în zonă și nu multe posibilități de petrecere a timpului liber, teritoriul beneficiază de o infrastructură sportivă și culturală destul de bună, datorată investițiilor pe programele anterioare. 5 terenuri de sport în stare bună, 4 săli de sport și 10 cămine culturale. De asemenea, accesul la servicii medicale este destul de bun.

Activități sociale și instituții locale: Există diferențe importante de la o ramură la alta. Există 3 ADI. Există 12 ONG ce activează în sectorul cultură, 6 în sectorul educație, 6 în cel social, 3 în cel de mediu și 2 în turism. 32 asociații din sectorul creșterea animalelor au sediul social pe raza teritoriului, dintre care 1 grup de producători de lapte și lactate recunoscut de MADR³. Mai există 5 asociații din domeniul forestier (composerate) și o asociație din domeniul exploatare minieră. Mai mult, aceste asociații au fost prezente la consultările din teritoriu, manifestându-și interesul pentru dezvoltarea teritoriului. La o evaluare pur cantitativă, sectoarele menționate sunt mediu sau bine reprezentate. Dar impactul acestor structuri este relativ redus. ADI au avut un impact mai vizibil, accesând proiecte în valoare de 47.316.000 RON. Impactul ONG este redus, din lipsă de resurse umane și resurse financiare. Mai mult, se remarcă o lipsă a coeziunii sociale (dovedită și de lipsa activității ONG din acest sector). Impactul asociațiilor profilate pe creșterea animalelor este redus, din lipsa capacității organizaționale și a fragmentării excesive (într-o comună coexistă 8 asociații, dintre care 3 profilate pe bovine, 3 pe ovine, 2 pe produse lactate). Impactul asociațiilor profilate pe exploatarea forestieră și minieră este redus din lipsa capacității organizaționale.

Bilanțul politicilor întreprinse în teritoriu: Teritoriul a beneficiat de investiții importante în perioada 2007-2013, în special din fonduri FEADR. Pe raza întregului teritoriu, beneficiarii publici au atras €37.275.205, din care €36.059.507 pe infrastructură (20 proiecte) și €607.849 pe turism (4 proiecte constând în înființarea și dotarea de centre de informare turistică). Proiectele de infrastructură, deși abundente, au rezolvat o parte din probleme cu care se confruntă teritoriul și doar în anumite părți al acestuia. Având în vedere caracterul teritoriului (relief, climă etc.) teritoriul încă necesită investiții în infrastructură, pentru siguranța populației, creșterea nivelului de trai și încurajarea dezvoltării economice. Pe raza întregului teritoriu, beneficiarii privați au atras €11.072.156, din care €10.379.355 pe agricultură (772 proiecte). În ceea ce privește beneficiarii publici, capacitatea unităților administrativ teritoriale în privința absorbției

³ Conform centralizatorului „Grupuri de producători /Grupuri de producători recunoscute preliminar /Organizații de producători” al MADR - <http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/grupuri-producatori/grupurile-producatorilor-recunoscute-26.11.2015.pdf>

CAPITOLUL I: Prezentarea teritoriului și a populației acoperite - analiza diagnostic - Max. 5 pag.

de fonduri europene variază mult de la unitate la unitate. Există un UAT care nu a reușit să acceseze fonduri. Cu privire la obiectivul aplicării proiectelor publice, predomină infrastructura (dintre care 5 proiecte pe M125, 6 proiecte pe M125-B, 3 proiecte pe M125-E, 6 proiecte pe M322) și turismul (2 proiecte pe M313, 2 proiecte pe M313-C). Cu privire la obiectivul aplicării proiectelor accesate de privați, predomină agricultura (dintre care 8 proiecte pe M112, 1 proiect pe M121, 2 proiecte pe M123, 5 proiecte pe M123XS, 756 proiecte pe M141) și turismul (4 proiecte pe M313). În mare parte din unitățile administrativ teritoriale, doar privații din reședințele comunelor au accesat fonduri europene, ceea ce denotă faptul că nivelul de informare și capacitatea de absorbție variază foarte mult de la comune la satele aparținătoare.

În termeni de impact al fondurilor europene absorbite, se remarcă următoarele:

- publici, infrastructură: impact major, dar încă insuficient;
- publici, turism: impact neglijabil;
- privați, agricultură: impact neglijabil (M141);
- privați, turism: impact moderat;

Elemente complementare privind prezentarea teritoriului:

În ceea ce privește fenomenele naturale de risc, se remarcă următoarele:

- Conform Monitorului Oficial al României, Partea I, Nr 726/14.XI.2001, 3 UAT sunt afectate de inundații: Ilva Mare (pe cursuri de apă, pe torenți), Ilva Mică (pe cursuri de apă), Leșu (pe cursuri de apă, pe torenți);
- Conform Monitorului Oficial al României, Partea I, Nr 726/14.XI.2001, 4 UAT sunt afectate de alunecări de teren: Sângeorz Băi (mediu; reactivă), Ilva Mică (mediu; reactivă), Maieru (mediu; primară), Rodna (mediu; reactivă);

În ceea ce privește problematica rețelelor de acces sau/și rețelelor de distribuție care să asigure viteze de transfer de minim 30Mbps, se remarcă următoarele:

- există 7 sate fără acces la broadband: Ivăneasa (comuna Ilva Mare), Leșu și Lunca Leșului (comuna Leșu), Măgura Ilvei (comuna Măgura Ilvei), Poiana Ilvei (comuna Poiana Ilvei), Valea Vinului (comuna Rodna), Valea Mare (comuna Șanț);

În ceea ce privește problematica comunităților rome, se remarcă următoarele:

- Deși populația romă de pe raza teritoriului se ridică la 647 persoane, doar 2 experți locali pentru romi activează, 1 angajat la Primăria Orașului Sângeorz-Băi (unde comunitatea de romi numără 97 de membri) și 1 angajat la Primăria Comunei Rodna (unde comunitatea de romi numără 407 de membri);
- Niciuna din UAT nu au comunități rome cu probleme foarte mari (de tip HIGHPROB)⁴, însă există comunități marginalizate: Măgura Ilvei (rata marginalizării 0,1-6,1%, clasificată ca marginalizare sub medie), Ilva Mare (rata marginalizării 12-24%, clasificată ca marginalizare peste medie), Șanț (rata marginalizării 6,1-12%, clasificată ca marginalizare la medie), la care se adaugă comuna Rodna, cu o comunitate mare de persoane de etnie romă⁵.

⁴ Comunitățile de Romi din România - O hartă a sărăciei comunitare prin sondajul PROROMI, 2005

⁵ Conform Atlasului Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România: <http://www.fonduri-ue.ro/images/files/programe/CU/POCU-2014/20.04/GSOS.4.1.zip>